

Φ Ε Μ Ι Ν Ι Σ Τ Ι Κ Ε Σ Ο Μ Ι Λ Ι Ε Σ

‘Ο «Αγώνας τῆς Γυναίκας» δὲν ἔχει κι αὐτὸν τὸ μήνα κανέναν οὐσιαστικὸ θρίαμβο τοῦ φεμινισμοῦ νὰ σημειώσῃ, κι ἴσως γιὰ πολλοὺς μήνες ἀκόμα νὰ μὴ σημειώσῃ κανένα θρίαμβο. Δὲ σημαίνει. Τὸ ὅτι μιὰ ἰδέα ἀργεῖ νὰ ἐπικρατήσῃ, δὲν πρέπει νὰ ἀπογοητεύῃ κανένα. Κάθε νέα ἰδέα ἐπιβάλλεται μόνο μετὰ μακροχρόνη, βαριά πάλῃ τῶν πῶ φωτισμένων, τῶν πρώτων ὁπαδῶν τῆς, ἐπιβάλλεται ὅμως πάντα, ἀρκεῖ νὰ ἔχει μέσα τῆς ἀλήθεια καὶ ζωὴ. Καὶ τὸ ὅτι ὁ φεμινισμὸς ἔχει μέσα του ἀλήθεια καὶ ζωὴ τὸ διακηρύττει ὄχι μόνο ἡ πεποίθησή μας, ἀλλὰ τὸ ἀποδείχνει καὶ ἡ πραγματικότητα. Σὲ τὶς πῶ πολιτισμένες ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα χώρες ὁ φεμινισμὸς ἐπιβλήθηκε, καὶ ὅλοι καὶ οἱ πῶ ἀντίθετοί του στὴν ἀρχή, ἀναγνωρίζουν σήμερα πῶς σημαντικὰ ὠρέθησε τὴν ἀνθρωπότητα. Σιγὰ σιγὰ θὰ ἐπικρατήσῃ καὶ στὴν Ἑλλάδα. ‘Ο καιρὸς ἄλλως τε πῶν περνᾷ, κι ἂ; μὴ φαίνονται ἀκόμα καθαρὰ οἱ καρποὶ τῆς προσπάθειάς μας, ὀλοένα προετοιμάζει τὴν κοινὴ συνείδηση νὰ τὸν δεχτεῖ. Σήμερα πῶ κανένας δὲν ἀγνοεῖ, καὶ στὴν Ἑλλάδα φαντάζομαι, πῶς ὑπάρχει φεμινισμὸς. Οἱ ἀρχηγοὶ τῶν τριῶν δημοκρατικῶν κομμάτων τῆς Ἑθνοσυνέλευσης ἔκαμαν δηλώσεις ὑπὲρ τῆς ψήφου τῆς γυναίκας. ‘Ο πρῶτος σταθμὸς τῆς ἐπικράτησης κατακτήθηκε. Μποροῦμε νὰ πούμε με κάποια σχετικὴ ἱκανοποίηση ὅτι ὁ δρόμος ἔχει ἀνοιχτῆ. Κι ὅσο ἀγωνίζεται ὁ φεμινισμὸς τόσο ὠριμάζει κι ὁ ἴδιος, ὠριμάζει καὶ ἡ κοινωνία πῶν θὰ γίνῃ φορέας του.

Καὶ τὸ ὅτι ὁ φεμινισμὸς ὀλοένα περισσότερο ἀπλώνεται καὶ διαδίδεται φαίνεται καθαρὰ ὄχι μόνο ἀπὸ τὸ ἄμεσο ἐνδιαφέρον πῶν ὀλοένα στενωτέρων περιβάλλει, ἀπὸ τοὺς ἐνεργητικὸς του ὁπαδοῦς, πῶν ὀλοένα αὐξάνουν, μὰ κι ἀπὸ τὸ ὅτι ὀλόκληρος ὁ τύπος, σκεδὸν κάθε μέρα τώρα τὸν ἀναφέρει (ὁ φεμινισμὸς ἔγινε ἕνα γεγονός πῶν δὲ μπορεῖ πῶ νὰ ἀποσιωπηθῆ) φαίνεται ἀπὸ τῆς πολλῆς ὀμιλίας πῶν γίνονται τελευταῖα με θέμα τὸ φεμινισμὸ. Ἐξαιρετικὴ ἐντύπωση προξενεῖ πῶς ἀκόμα καὶ οἱ πῶ συντηρητικοὶ κύκλοι ἀρχίζουν νὰ συνειθίζουν στὴν ἰδέα τῆς ἰσότητος τῶν φύλων.

**

‘Ο κ. Φίλ. Ἀγγελῆς ἔκανε μιὰ διάλεξη στὴν Ἐταιρεία τῶν Πολιτικῶν καὶ Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν με θέμα: «Τὸ δίκαιον γυναίκας ἢ δουλείας κατὰ τοὺς Χριστιανικὸς χρόνους». Μολονότι οἱ ἀπόψεις του ἦταν ἀρκετὰ συντηρητικῆς, ἐν τούτοις χρηρῆκαμε πῶν ἀκούσαμε καὶ μερικὰ προοδευτικὰ λόγια μπροστὰ σ’ ἕνα ἀκροατήριον πῶν φαίνονταν καθαρὰ πῶς δύσκολα θὰ μποροῦσε νὰνεχτῆ ἐπαναστατικώτερες τάσεις.

**

Στὸ Δύκειο τῶν Ἑλληνίδων ἐξακολουθεῖ κάθε Κυριακὴ ἢ συζήτηση περὶ «εὐγενείας, εὐγονίας, παιλαίων καὶ νέων ἰδεῶν περὶ ἠθικῆς καὶ ὑγιεινῆς ἀναπτύξεως τοῦ παιδιοῦ». Σὲ προηγούμενον ἀρθρον μου εἶπα κι ὄλας πῶσο θεωρῶ τὴν ἀπεριόριστη, ἀσυγκέντρωτη συζήτηση γύρω ἀπὸ ἕνα τόσο εὐρὸν θέμα ἐρασιτεχνικῆ, ἀνεδαφικῆ, καταδικασμένη νὰ μὴν καταλήξῃ σὲ συμπέρασματα. Ὅμως κοντὰ σὲ πολλῆς ἀελογοῖς ἀκούστηκαν καὶ κάποιες σκέψεις φωτεινῆς, καθοδηγητικῆς, πῶν ἀξίει νὰκουστοῦν, ἢ συζήτηση δὲν πῆγε ἐντελῶς χαμένη, καὶ μάλιστα γιὰτὴν ἔδωσε τὴν εὐκαιρία νὰ γνωρίσομε μιὰ νέα ἐπιστήμονα ἐξαιρετικῆς ἱκανότητος, τὴ Δδα Μπουροβίλλη. Ἡ Δδα Μπουροβίλλη τώρα μόλις ἦρθε ἀπὸ τὸ Παρίσι ὅπου ὑστερα ἀπὸ μιὰ μακριὰ διαμονὴ στὴ Ρωσσία πέρασε λαμπρὰ τῆς διδακτορικῆς τῆς ἐξετάσεις στὴ νομικῆ. Ἐρχεται στὴν Ἑλλάδα με θερμὸ ζῆλον

νὰ ἐργαστῆ καὶ μπορεῖ νὰ θεωρηθῆ ἀπὸ τώρα βέβαιον πῶς κατέχει τὰ προσόντα νὰ προσφέρει σημαντικῆς ὑπηρεσίας στὴν ἐπιστῆμη καὶ στὸ φεμινισμὸ.

Κινημένη ἀπὸ τὴ συζήτηση ἔκανε μιὰ ἐξαιρετικὰ ἐνδιαφέρουσα ἀνακοίνωση γιὰ τὴν κοινωνικὴ ἐπανάσταση στὴ Ρωσσία πῶν ἀπὸ κοντὰ τὴν ἔχει παρακολουθήσει. Ἀπλᾷ καὶ φωτεινὰ ἀνέπτυξε τὴ θεωρία τοῦ Μάρξ, τὴ θεωρητικὰ ἴσως ὑπέροχη ἀλλὰ τόσο δυσκολοεφάρμοστη. Με ζωνερά χρώματα ζωγράφισε ἡ Δδα Μπουροβίλλη τὴν κατάσταση στὴ Ρωσσία πρὶν ἀπὸ τὴν ἐπανάσταση, πῶσο ἦταν ζοιμη νὰ δεχτῆ μιὰ ἐπανάσταση, ἀλλὰ καὶ πῶσο ἦταν σύγχρονα ἀνέτοιμη νὰ πραγματοποιηθῆ τὰ ἐπαναστατικὰ ἰδανικά. ‘Ο λαὸς πιεσμένος, τυραννισμένος, διψοῦσε μιὰ ἀλλαγὴ, ἀμόρφωτος ὅμως ἦταν ἀνικανὸς νὰ προσαρμοστῆ στῆς ἀνώτερες ἀπαιτήσεις τῆς ἀλλαγῆς αὐτῆς. ‘Ο ἴδιος ὁ Λενὶν ἀναγκάστηκε νὰ ὀμολογήσῃ πῶς τὸ πείραμα ἀπέτυχε. ‘Ο κομμουνισμὸς στὴ Ρωσσία ἀφοῦ ὑπῆρξε σὲ πολλὰ σημεία του ὀλέθριος, ὄχι ὅμως καὶ σὲ ὄλα, — ἡ Δδα Μπουροβίλλη ἀνασκεύασε ἀρκετῆς συκοφαντίες πῶν ἀρκετὰ πρόχειρα ἐκπέμπονται ἐναντία στὸν κομμουνισμὸ — μεταβλήθηκε σ’ ἕναν κρατικὸ σοσιαλισμὸ πῶν ἐντείνει ὄλας του τῆς προσπάθειες στὴν ἀναμόρφωση τῆς ἐκπαίδευσης. Ἡ Δδα Μπ. χειρίστηκε τὸ θέμα με ἐμβριθεία καὶ με ἀντικειμενικότητα ἐντελῶς ἐπιστημονικῆ.

— Στὸ Δύκειο τῶν Ἑλληνίδων ἔκανε ἀκόμα μιὰ διάλεξη ἡ Δδα Βασιλειάδη, γιὰτὸς τῶν γυναικείων φυλακῶν, γιὰ τὴ γυναίκα καὶ τὸ παιδὶ στὴ φυλακῆ. Με πολὺ πόνον ἔδειξε πῶς τὴν εὐθύνῃ γιὰ τὰ περισσότερα ἐγκλήματα τῆς γυναίκας τὴ φέρει σήμερα ὁ ἄντρας καὶ ὁ νόμος πῶν τόσο ἀδικεῖ τὴ γυναίκα. Δὲ θέλομε βέβαια νὰ ἰσχυριστοῦμε προκαταβολικὰ πῶς ἡ γυναίκα ἔβλεπε ἕνα ὄν ἀνώτερο, λιγώτερο ἐγκληματικὸ ἀπὸ τὸν ἄντρα ἰσχυρίζομαστε πῶς εἶναι ὀμοιοί, παραδεχόμεστε μάλιστα πῶς εἶναι πολὺ πιθανὸν ἄμα ἡ γυναίκα ριχτεῖ στὴν πάλῃ τῆς ζωῆς οἱ ἐγκληματικῆς τῆς τάσεις καὶ πράξεις, ναῦξήσουν. (Αὐτὸ φυσικὰ δὲν εἶναι λόγος νὰ κρατηθῆ μακριὰ ἀπὸ τὴν πάλῃ τῆς ζωῆς ἢ θράση κάθε ἀτόμου πρέπει νὰ εἶναι ἐλεύθερη ἢ κοινωνία ἂς ἀμυνθεῖ ἀλλοιώτικα, κι ὄχι ἐμποδίζοντας τὴ δράση του). Σήμερα ὅμως τὰ περισσότερα ἐγκλήματα τῆς γυναίκας ὀφείλονται στὴν παραπλάνηση καὶ στὴν ἐγκατάλειψη τῆς ἀπὸ τὸν ἄντρα, ὀφείλονται ἀκόμα καὶ στὸ ἀσχος τῆς ἀναγνωρισμένης σωματεμπορίας, στὴν ἔμμεση ὑποστήριξη ἀπὸ τὸ κράτος τῶν σωματεμπόρων πῶν ὄθουν αὐτοὶ στὴ διαφθορά. Ἄλλωστε ὄπως τὸ ἔδειξε ἡ Δδα Β. πολλῆς γυναῖκες πῶν βρίσκονται σήμερα στῆς φυλακῆ: εἶναι ἐντελῶς ἀθῶες. ‘Ο ἔμφυτος ἀλτροῦσμός τῆς γυναίκας τὴ σπρώχνει συχνὰ στὴ θυσία, στὸ νὰ ἀναλάβῃ ἐκείνη τὸ ἐγκλημα τοῦ ἀδερφοῦ τῆς, τοῦ παιδιοῦ τῆς, τοῦ ἄντρα πῶν ἀγαπᾷ καὶ νὰ καταδικαστεῖ αὐτὴ ἐνῶ ἐκείνος μένει ἐλεύθερος. Ἡ Δδα Β. ἀνέπτυξε ἀκόμα τὴν ὀλέθρια ἐπιρροὴ τοῦ κακοῦ κληματογράφου καὶ τοῦ κακοῦ βιβλίου στὴν ἐγκληματικότητα τοῦ παιδιοῦ — με τὸν κίνδυνον αὐτὸν ἀσχολήθηκε κι ὄλας συχνὰ ὁ «Αγώνας τῆς Γυναίκας» — καὶ κατέληξε μενα θερμὸ χαιρετισμὸ στὸ Σῦλλογον «πρὸς προστασίαν τῶν κρατουμένων γυναικῶν καὶ ἀνηλίκων». Σὲ ὄσες χώρες ὑπάρχουν παρόμοιοι σῦλλογοι πρόσφεραν πολυτιμώτατες ὑπηρεσίες παρακολουθώντας τῆς δίκας τῶν παιδιῶν, παρακολουθώντας τὰ παιδιὰ ἀφοῦ ἀθῶωθοῦν ἢ ἀφοῦ βγοῦν ἀπὸ τὴ φυλακῆ, ἰδρύνοντας ἄσυλα γιὰ τῆς γυναῖκες καὶ τὰ παιδιὰ. Καὶ στὴν Ἑλλάδα ἂν καὶ μόλις πέρσι ὀργανώθηκε ὁ σῦλλογος αὐτὸς, ὕστερα ἀπὸ ἐντατικῆς προεργασίας τοῦ Σ.Ε.Δ.Γ., καθῶς θὰ θυμοῦνται οἱ ἀναγνωστῆς μας, ἔχει κι ὄλας νὰναφέρει οὐσιαστικὰ ἀποτελέσματα τῆς δράσης του. Κατῶρθωσε κι ὄλας νὰ γίνῃ

και στην 'Ελλάδα ή άπαρχή τών παιδικών δικαστηρίων, και για να διαφωτίσει περισσότερο την κοινή γνώμη άπάνω σαυτό το θέμα ώργάνωσε φέτος δυό πολυ ζωντανές διαλέξεις, μιá του κ. Ρηγαδάκου και μιá του κ. Δαμασκηνού που τις παρακολούθησε πυκνότατο άκροατήριο. Τή δράση του Σωματείου αυτού που τόσο πολυ ενδιαφέρει το Σ. Ε. Δ. Τ. θα την παρακολουθεί από κοντά ο «'Αγώνας» με ξεχωριστή προσοχή.

* *

Φεμινιστικές όμιλίες έχομε ακόμα να αναφέρουμε της Δας Κόττου στην Πανεπιστημιακή Λέσχη για τη Γυναίκα 'Επιστήμονα—είναι άνάγκη συχνά να τονίζεται ότι ή γυναίκα δέν είναι παράσιτη στην επιστήμη, ότι πρέπει και εκείνη να μορφώνεται επιστημονικά γιατί έχει ικανότητες να προσφέρει—και της κυρίας Μαρίας Νεγροπόντη στη Χριστιανική 'Ενωση Νεανίδων για το επάγγελμα της Νοσοκόμου. 'Η κ. Ν. που πρωτοστάτησε τελευταία στην ίδρυση της 'Ανώτερης Σχολής Νοσοκόμων από τον 'Ερυθρό Σταυρό, ανέπτυξε πόσο μεγάλος είναι σήμερα ο προορισμός της; νοσοκόμου μέσα στην κοινωνία, πώς άπ όλα τα επάγγελα τα επάγγελμα της νοσοκόμου είναι κείνο που δίνει τη βαθύτερη ήθικη ικανοποίηση στην εργαζόμενη γυναίκα, και πώς για να το έχτελέσει είναι άπαραίτητο να κατέχει μιá πλατιά γενική μόρφωση. Στη Χ. Ε. Ν. μίλησα και εγώ για τα αίτήματα του φεμινισμού. Σ ένα άκροατήριο νέων κοριτσιών που εργαζονται, και που με χαρά το αντίληφτηκα έντελώς συντονισμένο, έντελώς πρόθυμο να δεχτεί τις ιδέες μας, εξήγησα τι ακριβώς είναι Φεμινισμός, ποιá δικαιώματα διεκδικεί για τη γυναίκα, και τι ζητεί να προσφέρει ή γυναίκα στην κοινωνία, τι πρόσφερε κι όλας στις 34 ώρες όπου έχει πια χειραφετηθεί.

* *

'Εκτός όμως από τις πιδ άμεσα φεμινιστικές αυτές όμιλίες την αξία της γυναίκας την προπαγανδίζουν όμοια έντονα κι όσες γυναίκες άνεδείχονται σένα όποιοδήποτε κύκλο δράσης. Φεμινιστική όμιλία μπορεί να θεωρηθεί κάθε διάλεξη από γυναίκα, άδιάφορο γύρω από ποιο θέμα πλέκεται, κάθε γυναίκα διάλεξη που επιβάλλεται στο κοινό. Και τέτιες όμιλίες έχομε ν' αναφέρουμε άρκετές: της Δας 'Αντωνιάδη για το Μαρίναυκ, της Κας Καζαντζάκη για τις τάσεις του νεώτερου παγκόσμιου θεάτρου—ή Κα Καζαντζάκη διάβασε ακόμα στον 'Εκπαιδευτικό Όμιλο και μιá άριστουρηγματική της μετάφραση του Προμηθέα του Αισχύλου—και της Δδας 'Ολγας Κομνημού στον 'Επιστημονικόν Όμιλο για το κυριώτερο έργο του Boutroux, De la Contingence des lois naturelles.

'Η κίνηση γύρω από τον άγώνα μας ολοένα έντείνεται και την έντείνουν οι ίδιες οι γυναίκες με το έργο τους.

ΑΛΚΗΣ ΘΡΥΛΟΣ

Τυπογραφικά λάθη:

Στις «Φεμινιστικές Όμιλίες» του περασμένου φύλλου σελ. 6, στήλη 2, άράδα 2 αντί: «να **άλληλοσπαραξόμαστε**» να διαβαστεί «να **άλληλοθραυμάζομαστε**».